

Status

Openbaar

Datum vergadering Gedeputeerde Staten

7 maart 2023

Eindtermijn

n.v.t.

Onderwerp

Ondertekening Samenwerkingsovereenkomst – Werelderfgoed Kinderdijk door PZH, overheden en Stichting Werelderfgoed Kinderdijk

Advies

1. Aan te gaan de Samenwerkingsovereenkomst - Werelderfgoed Kinderdijk met de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk (SWEK), gemeenten Molenlanden en Alblasterdam, Waterschap Rivierenland en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, waarin is vastgelegd dat zij tezamen een Bestuurlijk Platform Kinderdijk (BPK) vormen en waarin een aantal afspraken is vastgelegd met betrekking tot het functioneren van partijen met elkaar in het BPK en van het BPK als geheel.
2. Vast te stellen de brief van GS aan PS inzake de ondertekening van de Samenwerkingsovereenkomst - Werelderfgoed Kinderdijk door PZH, overheden en SWEK Kinderdijk.
3. Vast te stellen de publiekssamenvatting over het besluit van Gedeputeerde Staten tot het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst - Werelderfgoed Kinderdijk.

Aangezien de Commissaris van de Koning, na rechtsgeldige besluitvorming door GS, bevoegd is de juridische binding aan te gaan, is het advies aan hem een machtiging af te geven aan mw. W.H. de Zoete-van der Hout, gedeputeerde voor Cultuur en Erfgoed van de provincie Zuid-Holland, om de Samenwerkingsovereenkomst – Werelderfgoed Kinderdijk met de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk, gemeenten Molenlanden en Alblasterdam, Waterschap Rivierenland en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed namens de provincie Zuid-Holland te ondertekenen.

Besluit GS

Vastgesteld met een machtiging voor de portefeuillehouder om in de samenwerkingsovereenkomst op p.6 bij punt 4 naast 'Natura2000 gebied en het openbaar vervoer' het in stand houden van cultureel draaiend erfgoed toe te voegen.

Bijlagen

- Samenwerkingsovereenkomst - Werelderfgoed Kinderdijk
- GS-brief aan PS inzake ondertekening Samenwerkingsovereenkomst – Werelderfgoed Kinderdijk door PZH, overheden en SWEK
- Machtigingsbesluit CdK

1 Toelichting voor het College

In de voorgestelde door provincie Zuid-Holland te ondertekenen Samenwerkingsovereenkomst – Werelderfgoed Kinderdijk is vastgelegd tezamen met de gemeenten Molenwaard en Alblasserdam, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), waterschap Rivierenlanden en Stichting Werelderfgoed Kinderdijk (SWEK) een Bestuurlijk Platform Kinderdijk (BPK) te vormen voor de periode tot en met 31 december 2027, met de optie deze overeenkomst in onderling overleg te verlengen.

De inspanningen van alle genoemde partijen zijn gericht op het behouden en versterken van het werelderfgoed Kinderdijk. De molens van Kinderdijk werden in 1997 door de UNESCO op de werelderfgoedlijst geplaatst, waarop ook de Egyptische piramides en de Chinese muur zijn ingeschreven. Met deze Samenwerkingsovereenkomst wordt de onderlinge samenwerking ten aanzien van het werelderfgoed Kinderdijk geïntensiveerd en beter ingericht. In het gebied komen veel belangen samen en de groeiende toeristenstroom vergt beleid en sturing. De zorg voor het onderhoud, beheer en de exploitatie van het openbare molengebied en de daarin gelegen monumenten en natuurgebieden is de verantwoordelijkheid van de overheid. Deze vloeien voort uit de Erfgoedwet, het UNESCO Werelderfgoed-verdrag en de Natura 2000 verdragen. In het deels openbaar toegankelijke gebied wordt deze verantwoordelijkheid gedeeld door het Rijk (RCE), de provincie Zuid-Holland, het waterschap Rivierenland en de beide gemeentes.

In de periode 2002-2005 kozen de overheden er voor om deze verantwoordelijkheid deels uit te laten voeren door een organisatie die vanwege de noodzakelijke flexibiliteit en financiële bewegingsruimte de bestuursrechtelijke vorm van een stichting heeft gekregen. De molens werden in 2005 voor een periode van 30 jaar om niet in erfpacht gegeven. Deze Stichting Werelderfgoed Kinderdijk (SWEK) kreeg in 2012 een onafhankelijke RvT en bestuur om daarmee een directe relatie met de participerende overheden te vermijden. In 2012 is bewust gekozen voor het doorsnijden van de formele banden tussen overheid en stichting. De overheidspartijen hebben geen formele invloed op de zeggenschap en kunnen dus niet rechtstreeks sturen op het beleid van de stichting, de rechtshandelingen die de stichting verricht, de financiën en het ontbinden van de stichting. Waar een overheid in andere gevallen vaak via de subsidie-relatie kan bijsturen, is dit bij de SWEK niet aan de orde, omdat de inkomsten van de SWEK voor meer dan 95% bestaan uit eigen inkomsten. Sturing via een opdrachtgever-opdrachtnemer-relatie is evenmin aan de orde: er zijn immers meerdere 'opdrachtgevers', waarvan de belangen lang niet altijd parallel lopen.

In de periode na 2015 groeit daarover het gevoel van ongemak, met name in de lokale politiek. In 2017 heeft een onafhankelijk extern onderzoek geconstateerd dat de stichting te veel op afstand is gezet en dat het nodig is om de balans tussen de noodzakelijke onafhankelijkheid van de stichting en het borgen van het publieke belang te verbeteren. Dit rapport heeft echter nooit geleid tot een oplossingsgerichte dialoog tussen de stichting en de gemeentes. Op basis van de bevindingen van het genoemde rapport erkenden alle partijen in juni 2021 de noodzaak om aanpassingen door te voeren in de relatie tussen de partijen die in het BPK zitten, om daarmee het publieke belang van de stichting en de financiële belangen die de overheidspartijen hebben, terug te laten komen in de afspraken. Voor de provincie Zuid-Holland is de duurzame instandhouding en ontsluiting van het werelderfgoed Kinderdijk een belangrijke opgave en ook een ambitie binnen de erfgoedlijn Waterdriehoek. Leefbaarheid, regulering van het toerisme en zorg voor natuurwaarden zijn hierbij belangrijke aandachtspunten.

Financieel en fiscaal kader

Totaalbedrag excl. BTW	: € 0,00
Programma	: Ambitie 4 – Concurrerend Zuid-Holland Beleidsdoel 4.3: Erfgoed, cultuur en toerisme
Financiële risico's	: Er zijn geen financiële risico's.

Juridisch kader

De Samenwerkingsovereenkomst - Werelderfgoed Kinderdijk wordt aangegaan met de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk, gemeenten Molenlanden en Alblasserdam, Waterschap Rivierenland en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Met het ondertekenen van de Samenwerkingsovereenkomst - Werelderfgoed Kinderdijk stemt de provincie in met het doel om gezamenlijk een Bestuurlijk Platform Kinderdijk (BPK) te vormen, waarin een aantal afspraken is vastgelegd met betrekking tot het functioneren van partijen met elkaar in het BPK en van het BPK als geheel.

De provincie gaat de Samenwerkingsovereenkomst aan voor de periode tot en met 31 december 2027. Tussentijdse beëindiging van de Samenwerkingsovereenkomst is slechts mogelijk indien alle partijen gezamenlijk besluiten tot het tussentijds opzeggen van de overeenkomst.

De CdK is bevoegd om, nadat Gedeputeerde Staten rechtsgeldig hebben besloten, op grond van artikel 176 Provinciewet de juridische binding tot stand te brengen. Op grond van de door de CdK afgegeven machtiging wordt mw. W.H. de Zoete-van der Hout, gedeputeerde voor Cultuur en Erfgoed van de provincie Zuid-Holland, gemachtigd om de Samenwerkingsovereenkomst - Werelderfgoed Kinderdijk met de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk, gemeenten Molenlanden en Alblasserdam, Waterschap Rivierenland en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed namens de provincie te ondertekenen.

2 Voorafgaande besluitvorming

Het belang van het werelderfgoed Kinderdijk wordt gestipuleerd in de Omgevingsvisie (behouden en versterken werelderfgoed) en in het Coalitieakkoord 2019-2023 Elke dag beter. Zuid-Holland.

3 Proces

Ondertekening van de Samenwerkingsovereenkomst – Werelderfgoed Kinderdijk medio eind maart, begin april 2023 (na raadvergadering in gemeente Alblasserdam d.d. 27-03-2023).

Met het besluit komen geen andere belangen in het geding. Voor eventuele vervolgspraken met mogelijke financiële consequenties zal afzonderlijke besluitvorming moeten plaatsvinden.

4 Participatie en rolneming

In de regio wordt al samengewerkt binnen de erfgoedlijn Waterdriehoek. De voorliggende Samenwerkingsovereenkomst – Werelderfgoed Kinderdijk sluit aan bij de een deel van de initiatieven die binnen deze erfgoedlijn worden ontwikkeld. De provincie Zuid-Holland heeft een samenwerkende rol bij het ontwikkelen van erfgoedlijnen. Het ontwikkelen van erfgoedlijnen is een complexe opgave

die de provincie samen met andere partijen realiseert. Daarbij wordt in co-creatie samengewerkt met vele in- en externe partijen, waaronder de RCE, gemeenten, maatschappelijk middenveld, vrijwilligers, ondernemers en onze boekjaarinstanties zoals Erfgoedhuis Zuid-Holland en SWEK. Rond elke erfgoedlijn is een erfgoedtafel gevormd, waar deze partijen in wisselende samenstelling aanzitten. De erfgoedtafels staan open voor iedereen en worden voorgezeten door onafhankelijke voorzitters. De provincie is ambtelijk vertegenwoordigd in deze erfgoedtafels. Eén keer per jaar heeft de gedeputeerde een intervisieoverleg met de voorzitters van de erfgoedtafels.

De erfgoedtafels hebben voor hun eigen erfgoedlijn een ambitie vastgesteld en een bijbehorend afwegingskader voor de beoordeling van uitvoeringsprojecten. Op basis van de ambitie en met behulp van het afwegingskader geven de erfgoedtafels een zwaarwegend advies aan de provincie over de te subsidiëren projecten. Op basis van deze adviezen stellen Gedeputeerde Staten het Maatregelenpakket erfgoedlijnen vast. De deelnemers aan de erfgoedtafels realiseren zelf cofinanciering voor de uitvoering van de projecten. Naast geldelijke cofinanciering wordt ook de inzet van vrijwilligers (à € 35 p/uur) gezien als cofinanciering.

Voorts is de historie van het erfgoed Kinderdijk van belang voor de reio Alblassterwaard en Vijfheerenlanden. Het verhaal van Kinderdijk gaat terug tot in de 13e eeuw, waarbij het ontstaan van de polders en het watersysteem tot de dag van vandaag de samenhang in het gebied tekent. Ook vandaag speelt Kinderdijk de hoofdrol bij de waterhuishouding van het gebied, zij het niet meer middels de molens. Dit verhaal en de toenemende aandacht voor de sturende werking van het water op de ruimtelijke ordening waar de betrokken bestuurorganen zich de komende jaren voor gesteld zien staan zijn een belangrijke bindende factor in het gebied.

De voorliggende Samenwerkingsovereenkomst – Werelderfgoed Kinderdijk zorgt voor een goede stroomlijning en bestuurlijke afstemming van mogelijke acties en initiatieven die vanuit erfgoedtafels of andere gremia geïnitieerd of ontwikkeld worden.

5 Communicatiestrategie

De ondertekening van de Samenwerkingsovereenkomst wordt sober georganiseerd, medio eind maart of begin april 2023. De gemeenten en de SWEK zullen hiertoe het initiatief nemen. Hiervoor worden o.a. uitgenodigd de andere ondertekenaars van deze Samenwerkingsovereenkomst en andere betrokken partijen. Na ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst wordt er vanuit de provincie Zuid-Holland een nieuwsbericht uitgedaan alsmede berichten op sociale media geplaatst.